

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové, soudkyň JUDr. Lenky Matyášové, JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Jakuba Camrdu a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **F. M.**, práv. zastoupen Mgr. Umarem Switatem, advokátem se sídlem Kloknerova 2212/10, 148 00, Praha 4, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, poštovní příhrádka 21/OAM, 170 34, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 6. 2008, č. j. 2 Az 1/2008 - 30,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e o d m í t á** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Městský soud v Praze výše označeným rozsudkem zamítl žalobu žalobce (dále „stěžovatel“) podanou proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 11. 2007, č. j. OAM-10-548/LE-03-03-2007; tímto rozhodnutím byla zamítnuta žádost o udělení mezinárodní ochrany dle ustanovení § 16 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel včas kasační stížnost a domáhá se jeho zrušení.

Stěžovatel ve své kasační stížnosti uvádí, že došlo k pochybení správního orgánu tím, že nezjistil přesně a úplně stav věci, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti před vydáním rozhodnutí, čímž porušil povinnost mu danou v ustanovení § 3 správního řádu a v důsledku toho i nesprávně posoudil žádost stěžovatele o azyl. Dále stěžovatel uvádí, že důkazy, které si správní orgán opatřil před vydáním rozhodnutí, nebyly úplné a došlo tak opětovně k porušení stejného ustanovení správního řádu a správní orgán nemohl tak správně usuzovat na právní otázky, které pro své rozhodnutí potřebuje zodpovědět. Dle stěžovatele si správní orgán neopatřil potřebné podklady dle ustanovení § 50 správního řádu a výpovědi případných svědků dle ustanovení § 51 správního řádu, kteří by mohli tvrdit opak a pokud žádné osoby nenajde musí závěr logicky vyplývat z výpovědi stěžovatele při pohovoru k důvodům žádosti o udělení azylu a z objektivně uvedených skutečností. Správní orgán se dále nezabýval meritem věci, humanitární situací stěžovatele. Tato humanitární situace vznikla tím, že trest vyhoštění z ČR brání a neumožňuje stěžovateli uplatnit práva a povinnosti k dceři, která je nezletilou občankou ČR, a zde v ČR žije. Stěžovatel by chtěl jako každý jiný otec se stýkat se svou vlastní dcerou. I když pomine důvod pro udělení azylu dle ustanovení § 12 odst. 2 zákona o azylu, který by mohl být důvodem dostatečným, podle ustanovení § 14 zákona o azylu lze udělit azyl z humanitárních

důvodů, případně i doplňkovou ochranu dle ustanovení § 14a zákona o azylu. Stěžovatel opírá svou žádost o humanitární důvody, chce žít v bezpečí a důstojným životem se svou dcerou. Za takového stavu věci, i když správní orgán k politickým a jiným důvodům vůbec nepřihlédl, je dle něj dán důvod z humanitárních důvodů. Správní orgán k humanitární situaci stěžovatele rovněž nepřihlédl, dále se ani nezabýval důvody pro udělení doplňkové ochrany. Stěžovatel z výše uvedených důvodů navrhuje, aby Nejvyšší správní soud rozhodnutí Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný označil kasační stížnost jako účelovou a navrhl ji zamítnout.

Z obsahu správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel vstoupil na území ČR v roce 1995, první 4 roky pobýval na území ČR legálně, poté nelegálně až do doby podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. O tu požádal až v době, kdy byl umístěn do vězeňského zařízení. Dříve o mezinárodní ochranu nepožádal, a to proto, že jednak do ČR přijel za účelem výdělků, jednak se mu v Tunisku nic nedělo, neměl tam žádné potíže a tudíž neměl potřebu o udělení mezinárodní ochrany žádat. V únoru 1996 bylo proti němu vedeno první trestní stíhání za drogy, v listopadu 1999 další trestní stíhání za znásilnění a v současné době bylo proti němu vedeno trestní stíhání za maření výkonu rozhodnutí, neboť v roce 1999 mu byl uložen trest zákazu pobytu na deset let. S manželkou má dceru Lindu, která je teď v náhradní péči u pěstounů, neboť on byl ve výkonu trestu a jeho manželka, s kterou již nežije, je drogově závislá. S dcerou se nestýká.

Nejvyšší správní soud přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (ustanovení § 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s.). Kasační stížnost je tedy přípustná.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS (též na www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti relevantní argumenty svědčící pro její přijatelnost.

Námítky stěžovatele uváděné v kasační stížnosti stran udělení azylu, Nejvyšší správní soud považuje za nedůvodné, námitkami obdobného rázu se Nejvyšší správní soud převážně opakovaně již zabýval a vypořádal se s nimi již ve svých dřívějších rozhodnutích.

Je v zájmu stěžovatele v řízení o kasační stížnosti ve věcech azylu nejenom splnit podmínky přípustnosti kasační stížnosti a tvrdit některý z důvodů podle ustanovení § 103 odst. 1 s. ř. s., ale také uvést, v čem spatřuje, v mezích kritérií přijatelnosti v konkrétním případě přesah svých vlastních zájmů, a z jakého důvodu by tedy měl Nejvyšší správní soud předloženou kasační stížnost věcně projednat.

S obdobným tvrzením jako v případě stěžovatele se Nejvyšší správní soud již zabýval, a to v rozhodnutí ze dne 15. 8. 2008, č. j. 5 Azs 24/2008 - 48, kdy mimo jiné uvedl:

„Pokud tedy žadatel bez zjevného důvodu nepodal žádost dříve, i když k tomu měl příležitost, mohou sice členské státy postupovat v řízení v souladu s čl. 23 odst. 4 písm. i) procedurální směrnice, tento postup však bez dalšího nevede ve všech případech k nemožnosti udělení mezinárodní ochrany; nesplnění podmínky stanovené písm. i) musí být bráno v potaz pouze jako jedno z kritérií, byť nepochybně významné, při celkovém posouzení věrohodnosti žadatele o mezinárodní ochranu. Jak uvádí manuál Mezinárodní asociace soudců uprchlického práva (dále též „Manuál IARLJ“): „Dlouhé zpoždění v podání žádosti o azyl ... je jednoznačně relevantním faktorem a může samo o sobě vést k zamítnutí slabé a opožděné žádosti. Nicméně, nepodání žádosti na letišti hned po příletu, kdy je žádost podána v průběhu následujícího dne či podobně... může mít malou váhu [při posouzení žádosti], a to i v případě absence rozumného důvodu pro toto zpoždění“ (IARLJ: Manual for Refugee Law Judges Relating to European Council Qualification Directive 2004/83/EC and European Council Procedures Directive 2005/85/EC, 2007, kap. 4, str. 49-50). Nejvyšší správní soud se s tímto výkladem ztotožňuje.

Pokud jde o čl. 23 odst. 4 písm. j) procedurální směrnice, Nejvyšší správní soud v první řadě upozorňuje na to, že narozdíl od § 16 odst. 2 zákona o azylu znění čl. 23 odst. 4 písm. j) směrnice obsahuje slovo „pouze“ a tudíž výslovně stanoví, že žádost je možné posoudit jako zjevně nedůvodnou, pokud „žadatel podává žádost pouze proto, aby [se vyhnul vyhoštění]“.

Pokud tedy žadatel sice podal žádost o mezinárodní ochranu až poté, co mu hrozí vyhoštění, nicméně splňuje podmínky pro udělení alespoň jedné z forem mezinárodní ochrany, lze připustit, že nepodal svou žádost „pouze“ za účelem vyhýbání se vyhoštění. Manuál IARLJ k tomu uvádí následující: „Ačkoliv žadatel může mít v takových případech obtíže při prokázání věrohodnosti takto opožděné žádosti, těžko lze najít postup, jak by členský stát mohl takovou žádost jednoduše zamítnout bez dalšího zkoumání ..., aniž by porušil své závazky ze Ženevské úmluvy.“ (kap. 4, str. 30 a 49). Jako exemplární případ problematičnosti restriktivního výkladu by bylo možné zmínit např. žadatele, jenž by pobýval na území České republiky legálně na základě jednoho z pobytových režimů a jenž by o mezinárodní ochraně vůbec neuvažoval, dokud by mu nehrozilo, že mu tento pobytový režim nebude udělen a – byť vlastní vinou – by podal žádost o mezinárodní ochranu až poté, co mu legální pobyt skončil, přičemž v mezidobí mu bylo uděleno správní vyhoštění. Stejně tak nelze automaticky zamítnout jako zjevně nedůvodné žádosti cizinců, kteří se dostali do České republiky nelegálně (např. v přepravním prostoru kamionu apod.) a po jejich „vysazení“ jsou dříve, než se mohou zorientovat, zkontrolováni cizineckou policií a je jim okamžitě uděleno správní vyhoštění.

Lze tedy uzavřít, že z čl. 13 a 18 kvalifikační směrnice ve spojení s čl. 23 odst. 4 písm. i) a j) procedurální směrnice vyplývá, že žádost o mezinárodní ochranu lze posoudit jako zjevně nedůvodnou, pokud žadatel podává žádost „pouze“ proto, aby pozdržel nebo zmařil výkon dřívějšího anebo blížícího se rozhodnutí, které by vedlo k jeho vyhoštění, přičemž podání žádosti po obdržení rozhodnutí o správním vyhoštění a priori nevylučuje, že mu bude udělen azyl nebo doplňková ochrana, pokud mu hrozí pronásledování z azylově relevantních důvodů, resp. skutečné nebezpečí vážné újmy pro účely doplňkové ochrany. Tak tomu však v případě stěžovatele není, když tento v průběhu řízení žádný relevantní důvod pro udělení azylu, ale ani pro udělení doplňkové ochrany neuvedl; takové důvody přitom nebylo lze dovodit ani ze spisového materiálu.

V této souvislosti Nejvyšší správní soud podotýká, že si je dobře vědom častých případů zneužívání azylové procedury, na které § 16 odst. 2 zákona o azylu a ostatně celý institut zjevně nedůvodných žádostí dopadá. Z tohoto důvodu při posuzování třetího bodu testu (zda je z postupu žadatele patrné, že žádost o mezinárodní ochranu podal „pouze“ s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny) leží důkazní břemeno výhradně na žadateli. Jakýkoliv jiný závěr by učinil § 16 odst. 2 zákona o azylu (a ostatně celý institut zjevně nedůvodných žádostí) zbytečný, neboť by mezi posuzováním standardních a zjevně nedůvodných žádostí o mezinárodní ochranu nebyl žádný rozdíl. Zásadním, nikoliv však výlučným faktorem (viz např. institut uprchlíka sur place či beneficienta doplňkové ochrany sur place; srov. čl. 5 kvalifikační směrnice), pro posouzení třetího bodu testu je mj. délka času, jež uplynula od chvíle, kdy žadatel začal pobývat na území České republiky nelegálně, do udělení rozhodnutí o správním vyhoštění. Jak bylo uvedeno již výše, existuje zásadní rozdíl mezi aplikací § 16 odst. 2 zákona o azylu na žadatele, jenž pobýval na území České republiky nelegálně po tři roky a bylo mu uděleno již druhé správní vyhoštění, a žadatelem, kterému bylo uděleno správní vyhoštění ihned po jeho přiletu v tranzitním prostoru mezinárodního letiště a jenž podal žádost o mezinárodní ochranu den či dva poté. Mezi další faktory pak patří věrohodnost tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu. Nicméně je nutné mít stále na paměti, že žádost o mezinárodní ochranu je nutné posuzovat jako celek a podání žádosti o mezinárodní ochranu až v případě hrozícího vyhoštění je pouze jedno z kritérií, byť nepochybně významné, v celkovém posouzení věrohodnosti žadatele o mezinárodní ochranu.

Ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu vykládaný v souladu s čl. 13 a 18 kvalifikační směrnice a s čl. 23 odst. 4 písm. i) a j) procedurální směrnice vyžaduje pro svou aplikaci třístupňový test: (1) zda hrozí stěžovateli vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny; (2) zda mohl žadatel požádat o udělení mezinárodní ochrany dříve; a (3) zda je z postupu žadatele patrné, že žádost o mezinárodní ochranu podal „pouze“ s cílem vyhnout se tomuto hrozícímu vyhoštění, vydání nebo předání k trestnímu stíhání do ciziny. Tyto tři podmínky musí být splněny kumulativně; v případě nesplnění byť jedné z nich nelze § 16 odst. 2 zákona o azylu aplikovat.

V projednávaném případě byly splněny všechny tři podmínky pro použití ustanovení § 16 odst. 2 zákona o azylu a krajský soud své rozhodnutí řádně odůvodnil. Stěžovatel, jak ze všech okolností případu vyplynulo, splňuje i třetí kumulativní podmínku, když žádost o mezinárodní ochranu podal pouze s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění, protože by tak nemohl žít v České republice se svojí dcerou.

K povinnosti tvrdit azylově relevantní důvody se soud vyjádřil např. v rozsudku ze dne 20. 11. 2003, č. j. 2 Azs 27/2003 - 59, publikovaném pod č. 181/2004 Sb. NSS, na www.nssoud.cz, v němž kasační soud konstatoval, že z žádného ustanovení zákona o azylu nelze dovodit, že by správnímu orgánu vznikala povinnost, aby sám domýšlel právně relevantní důvody pro udělení azylu žadatelem neuplatněné, a posléze k těmto důvodům činil příslušná skutková zjištění. Povinnost tvrzení má zvláště v řízení ve věcech mezinárodní ochrany zásadní význam, neboť pouze stěžovatel svým tvrzením utváří rámec zjišťování skutkového stavu ve správním řízení. Stejně tak v řízení před správním soudem nelze bez jednoznačného a určitého zpochybnění závěrů správního orgánu ze strany soudu dovodit okolnosti týkající se osobního příběhu žadatele o mezinárodní ochranu v zemi jeho původu. Z dikce § 12 a násl. zákona o azylu je zřejmé, že správní orgán má povinnost zjišťovat skutečnosti rozhodné pro udělení azylu jen tehdy, jestliže žadatel o udělení azylu alespoň tvrdí, že existují důvody v příslušných ustanoveních uvedené. Na tomto místě je třeba zdůraznit logiku řízení o žádosti o udělení azylu, které je provázáno zásadou aktivity žadatele o azyl. V případě stěžovatele však nelze azylově relevantní důvody, ale ani jejich tvrzení shledat. Stěžovatel neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých

by bylo možno učinit závěr, že vyvíjel ve své zemi činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod, nemohl být tudíž z tohoto důvodu ani pronásledován. Obdobně ani nebyly tvrzeny žádné skutečnosti zakládající možné pronásledování z důvodu náboženství, rasy nebo pohlaví, národnosti nebo příslušnosti k určité skupině. Stejně tak stěžovatel neuvedl ani žádné důvody svědčící pro poskytnutí humanitárního azylu či doplňkové ochrany.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ustálená a vnitřně jednotná judikatura Nejvyššího správního soudu poskytuje dostatečnou odpověď na všechny přípustné námitky podávané v kasační stížnosti. Za situace, kdy stěžovatel sám žádné důvody přijatelnosti kasační stížnosti netvrdil, Nejvyšší správní soud konstatuje, že kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele.

Nejvyšší správní soud proto shledal kasační stížnost nepřijatelnou a podle ustanovení § 104a s. ř. s. ji odmítl.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 3, větu první, s. ř. s., ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s., dle kterého nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení, bylo-li řízení zastaveno nebo žaloba odmítnuta.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. února 2009

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu